

Györgyfalva – három néprajzi vidék határán

Angyaltáborok helyszíne is a Bethlen-ház

■ Györgyfalva (Gheorgheni) Kolozsvártól 8-10 kilométerre fekszik, délkeletre. A tavaly elkészült aszfaltútnak köszönhetően 10 percre korlátozódott a falu-város közötti „távolság”. Közigazgatásilag Erdőfelekhez (Feleacu) tartozik. Mintegy ezer lakója van. Közvetlen szomszédai 4-5 km-re: Erdőfelek, Rőd, Ajtony és Kolozspata, de csak mezei út vezet ezekhez. Néprajzi szempontból Kalotaszeg, Mezőség és Aranyos mente találkozási pontja. A népviselet a kalotaszegihez hasonlít a legjobban, de nem annyira díszes, mint a Násas mentén. Nyelvjárása a kalotaszegi és a mezőszegi ötvöződése.

Az 1333-as pápai tizedjegyzék Villa Georgii néven említi (később Gyurfolva, Gewrgfalwa, Ghyerghfalwa stb.), ekkor már temploma és papja volt. A falu lakossága a 16. század végén lett református. A görög katolikus románok 1733-ban 85-en voltak, templomukról 1869-ben történik említés. Az első baptista 1905-ben jött a faluba, imaházat 1952-ben építettek. A lakosság száma a 20. század elején meghaladta a kétezret, a 2011-es népszámlálás szerint 983 (850 magyar). Római katolikus kb. 100, ortodox kb. 100, baptista 16, pünkösdisták 11, görög katolikus 3. A református gyülekezet 2012 januárjában 747 főt számlált. A falu határa mindig kicsi volt (lakosonként 0,7 hold), ezért vásároltak földet a patai, de a távoli tordai határban is, ezért volt jellemző régen is a kiköltözés a kolozsvári Szoporba, Kolozspatára, Kolozskarába, Bodrogba, a 20. században Kolozsvárra, majd még messzibbre.

Sokáig Bitangfalvának is nevezték, ugyanis tudomásunk szerint 1859-től 1928-ig a kolozsvári „szülőházból” és magányosoktól gyerekeket hoztak gondozásra, akik után az állam szép pénzt fizetett. Volt idő, amikor száznál is több ilyen gyereket tartottak a faluban.

Testvérgyülekezetünk Adventsker (Zwolle, Hollandia), a felvidéki Nagyida (Szlovákia) és a magyarlétai gyülekezet.

A györgyfalvi reformátusok 1762-63-ban építették első templomukat fából, kazettás mennyezettel, festett bútortal. Ebből megőrződött a szószékkorona, id. Umling Lőrinc munkája. A ma is álló templomot 1887-ben építették, mivel a régi már dűledezett. 1912-ben

felépítették a tornyot, kölcsönből (15 ezer korona). A három harang 1845-ből, 1962-ből és 1976-ból való. A templomban karzatot alakítottak ki 1937-ben. Az úrasztala 1977-ben készült, a kazettás mennyezet 1985-ben, a szószék faburkolata 1987-ben, a kőpadló 2005-ben, az új padok és karzatok 2006-ban. A XX. század közepén épült kántori lakás jelenleg tájházként működik.

Gyülekezeti ünnepélyek és összejövetelek helyszíne, a falu kulturális életét, az ifjúság összefogását szolgálja az egyház-köztség által 1994-ben épített Bethlen-ház, amely kiválóan alkalmas konferenciák és tanfolyamok, találkozók, rendezvények szervezésére, turisták fogadására. Az utóbbi évek jelesebb eseményei: ökumenikus istentiszteletek, „öregek délutánja”, vakációs bibliahetek, nőszövetségi találkozók, táborok (fotó, színi, tavaly 4 néptánc tábor), holland-magyar lelkésztozábbképző tanfolyamok. A legérdekesebbek talán az angyaltáborok, ahol ma már egyre ritkábban tapasztalható közösségi összefogással árvákat és utcagyerekeket nyaraltat a falu lakossága.

Antal Csaba
györgyfalvi lelképásztor

Kide, tündérvkert a végeken

■ Mezőség és Kalotaszeg határán fekszik Erdély egyik kevésbé ismert mikrorégiója, a Szamosháti. A Szamos völgyére merőlegesen sorakoznak egymás után Borsa, Doboka, valamint az Esztény völgye. Szamosháti magyarsága számottevően csökkent, helyenként teljesen vagy nagyrészt megszűnt. Mind Esztény, mind Doboka völgyében már csak kisebbségben élnek magyarok. Az újonnan alakult kolozsvári egyházmegyéhez a Szamoshátról a Borsa-völgyi települések tartoznak: Válaszút, Kolozsborsa, ehhez tartozik Gyula és Bádok; majd Kide, amelyhez Csomafája tartozik; Fodorháza, ide tartozik Magyarderzse, Páncélcseh és az Esküllők; végül pedig Ördögkeresztúr.

Az ősszel múlt négy éve, hogy Kideben szolgálók, abban a faluban, amelyet megérkezésekor egykori katolikus kollégám így jellemzett: „Végre itt vagyok. Nem ismerek senkit. Senkivel semmiféle szálak össze nem kötnek a kíváncsiságon kívül. Társtalan, idegen, független vagyok a három erdő közé tévedt, sötét völgy fejében a világtól elzárt kis magyar faluban. A házaknak semmi köze sincs az emberekhez. Úgy vannak a görbe dombokon, hajlásokon elszórva, mintha a kőkorszakból maradtak volna vissza. Nyers természékláblól vannak összerakva, vakolatlanok, és fekete zsúpszalmából magas tetőt kontyoltak nekik. Kietlenül, furcsán hatnak. Négy templom és három pap imádkozik benne, nyolcszáz lélek lakja. Rátartni nemes emberek, kiknek elődei a dobokai várban Izabella királynőnek voltak ajtónállói.” (Nyíró József: *Isten Igájában*)

Az elmúlt közel egy évszázadban csupán annyit változott ez a közösség, hogy már csak egyetlen zsúpolt szalmafedeles ház maradt, és az egykori 800 emberből és 3 papból már csak 180 ember és egy lelképásztor maradt.

Cs. Kovács Katalin, csomafajai származású nyugalmazott

Múzeum az utolsó szalmafedeles házban

magyar tanárnő és író, *Időringató* című kötetében így jellemzi Kide: „Ez a falu maga Erdély. Olyan tündérvkert, amely a fejedelmi Erdély örökségét élte-ti halálában is. Négy templomban harangoznak itt, katolikusok, reformátusok, unitáriusok mellett görög katolikus románoknak is van itt egy piciny fatemploma.”

Kidét sajátos fekvése, elszigeteltsége tündérvkertszerű településsé varázsolja, és feltehetőleg ennek az elzártágnak köszönhető, hogy megmaradt többségében magyarnak.

Első okleveles említése 1332-ből ismert Kyda alakban, de a mai református templom épülete a körülötte végzett régészeti feltárások szerint már a 12-13. században is állt. A falu nevének eredetét illetően a következő naiv elméletet olvashatjuk az egykor itt szolgáló református lelkész által írt néhány lapos falu- és egyháztörténetben: „*Akárhol és az ember, mindenhol kőre bukkan. A KIDE név is a kőből származtatható, s valahogy így lehet vezetni: itt kő van, kő itt, kőide, Kide.*”

A település lakói egykor a Dobokai vár szolgálatában álltak, mint a vár katonai szolgálatát ellátó várjobbágyok és a gazdasági teendőket ellátó vár-

népek rétegéhez tartozók. A birtokviszonyok és a történeti hagyomány alapján valószínűsíthető, hogy Kide, a történeti források szerint, a 18. század közepén jellegzetesen egyetlen nemesek által lakott falu, Bádokkal és Csomafájával együtt a várjobbágyágnak a nemesség soraiba emelkedésével vált kismemesi faluvá.

Ma közel 160 tagja van az egyházközségnek, mégis gazdag egyházi és kulturális élettel élő közösség ez. Évenként húshagyó keddi bált szervezünk, ünnepelünk március 15-én. Gyermekünket táborozni vittük a zarándi hegység lábainál fekvő, Lippa melletti Kladovára (immár harmadik éve), augusztusi vakációs biblia táborunkban közel 40 gyermek és fiatal dicséri egy héten keresztül az Urat, bár a faluban csupán 17 gyermek lakik. Bibliahetünket a szombati családnapi és vasárnapi a gyülekezet előtt a héten tanultak bemutatása zárja. Évente holland, amerikai és kanadai csoportok látogatnak meg, közös vacsorán ismerkedünk egymás kultúrájával, életével. Október első szombatián szervezett falunapunkat tavaly Kide egyik leghíresebb személye, Sípos Dávid kőfaragó halálának 250. évfordulója tette rendkívülivé. Az akkor megnyitott vándor képkiallítás azóta már Bonchidán is megfordult, és reményeink szerint egyre több településre eljut. Évenként ellátogatunk a Kolozsvári Református Kollégium karácsonyi koncertjére, ez most már elengedhetetlen része az ünnepre való hangulódásunknak.

Kis gyülekezetünk nagy feladat előtt áll: már tavaly megkaptuk az Árpád-kori templom felújításához szükséges engedélyeket. Már csak az anyagiakért imádkozunk és pályázunk. Vállaltuk a Borsa völgyében, de lehet, hogy az egész Szamosháton lévő egyetlen szalmafedeles ház felújítását és múzeumként való működtetését.

Az a kis falu és gyülekezet, amelynek több évszázados múltja, egyre élénkebb és tartalmasabb jelene van, úgy hiszem, ma már jogosan és Istentbe vetett bizalommal állíthatja, hogy jövője is van, hiszen ahogy Berzsenyi Dániel írta: *nem sokaság, hanem lélek az, ami a szolgálathoz és a megmaradáshoz szükséges.*

Nagy Tibor Sándor
kidei lelképásztor

